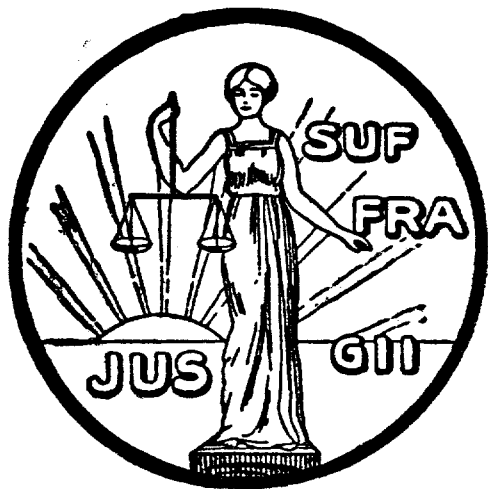

J. Rostbergens & K. K. K.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ARG.

STOCKHOLM, 1 SEPT. 1918

Nr 13.

Utanför portarna.

En ännu rätt grön kvinnlig journalist beklagade sig otåligt inför en manlig anhörig: "Nu har man i två år varit med om att försöka spika i folk att det är lika mycket näringsvärde i ost som i ägg, det tycks vara omöjligt att få bukt på folks idéer!"

Den hon talade med var en politiker i framskjuten position och han gav henne till svar helt saktmodigt: "Jag har hållit på i tjugu år för att övertyga om mina teser."

I tjugu år ha kvinnorna hållit på och mycket mer till — när kan man säga att det inte funnits någon kvinna som i gärning och framsynthet före de andra varit en pionjär för sitt kön? — och ännu är kampen lika behövlig. Men man får söka se saken i stort för att på det sättet hämta nytt mod till nya tag och likt den i sitt yrke och vid allt offentligt liv ännu så ovana journalisten hämta den lärdomen att inga omdaningar gå fort och att de som arbetat för idéer alltid fått arbeta år ut och år in med att hamra på samma spikar. Att de icke förtröttats, utan svingat hammaren med samma kraft och samma övertygelse tills slutligen en grund har börjat läggas, däri har just en stor del av deras insats bestått. Ty i trosviss uthållighet ligger en själsstyrka, ett andligt värde, som man kanske ej uppskattar förr än banan är löpt till ända, men som är av det slag som hör evigheten till.

Och när man nu står inför en ny höst, ett nytt arbetsår med samma arbete för kvinnornas medborgarrätt, då blir man slagen av hur mycken uthållighet kvinnor äro mäktiga av. Vilken fond av kraft ha de icke ägt i hela denna tid. Det finns unga krafter i leden och det är givet att en ny, frisk röst från talarstolen kommer ansiktena att ljusna och säkert har den skänkt en smula lättnad åt just dem, som i årtal arbetat för samma sak — saken som ännu ej fått bliva slutförd hos oss. Men de som arbetat längst och ihärdigast, de som lett rörelsen, dem vi äro vana att hämta ledning av för att veta hur frågan står, de som hålla rörelsen

Feminismen har haft en stor triumf under kriget: det är inte många yrken, som inte kvinnor visat sig i stånd att sköta. Och i viss mån kommer det nog att bli en varaktig framgång för kvinnosaken. Ty överallt i de krigförande länderna kommer det att efter freden bli brist på arbetskraft. Och då blir det kvinnliga reserver som få rycka in.

(Ur en korrespondens från västfronten.)

Gunnar Cederschiöld.

i gång, de äro lika fullt obrutna! Obrutna genom år av löje, av miss tydningar, missförstående, ja, av avsiktliga förvrängningar, obrutna trots den missträknigen, att vi svenskor bli bland dem som komma efterst. Vår sak är dock den samma som deras vilka kommit före, den behöver inte längre motiveras — allt är sagt som kan och skall sägas och innerst inne vet ju den envisaste motståndare att det skall gå som kvinnorna ha velat.

Vilken fond av uthållighet detta dock är. Kvinnorna ha lättare än män att kasta en sak, som blir dem besvärlig. De ha mycket att krypa bakom, om de vilja smyga sig bort: hem och man och barn, ohälsa och odlande av talanger — allt som fyller kvinnors liv utan att väcka gensägelse från något håll, saker som de ha rätt att vara helt upptagna av.

Men inga av dessa ha kastat bördan, de ha tvärtom burit den jämte hem och barn, ohälsa och förvärvsarbete! Och de se att de måste bära den alltjämt, ännu en tid. De ville ha sina krafter frigjorda helt för att ägna sig åt det egentliga, det kvinnorna vilja verka för när de få någon bestämmanderätt och icke bara behöva verka indirekt. Men porten till det erkända medborgarearbetet är ännu stängd. Ännu krävs det väntans uthållighet. Och kvinnorna ha den ju. Det erkännandet kan ingen, på vilken sida han än står, förmena dem. En uthållighet, som varit mer krävande dessa sista år, därför att allt annat nu är så tungt, särskilt för kvinnorna.

Alltså, ett nytt arbetsår i samma spår. Ett nytt år i väntan på att porten skall öppnas. Men också, och i detta ligger källan till kraften, i visshet att den porten är avsedd att låtas upp för dem. Så är meningen att det skall ske och så sker det.

V. v. K.

Rösträtt åt alla Canadas kvinnor.

Det kan gå raskt ibland. Under 1916—17 erhöles kvinnorna politisk rösträtt i 5 av Canadas förenade stater, så att av de större och mera tätbefolkade staterna det endast var Quebec, som återstod. Kort före årsskiftet infördes på federal väg rösträtt till det federala parlamentet för kvinnor, som antingen själva tjänstgjorde i kriget eller som hade vissa nära släktingar vid fronterna. Denna åtgärd väckte emellertid motvilja, och regeringen lovade att därefter den efter de nya val, som då skulle äga rum, ännu kvarsutte, den skulle inlämna proposition om kvinnlig rösträtt över hela linjen. Nu har denna proposition antagits av båda kamrarna, och varje kvinna i Canadas alla stater, som är brittisk undersåte och fyllt 21 år, och som uppfyller de ekonomiska villkor som gälla för människens politiska rösträtt, är nu röstberättigad till det federala parlamentet. Gifta kvinnor anses ha fullgjort dessa villkor, ifall deras män äro röstberättigade, och ogifta kvinnor över 21 år, som bo hemma hos sina föräldrar, ifall antingen deras far eller mor äger den föreskrivna inkomsten eller förmögenheten.

Av Canadas särskilda stater återstå nu Quebec, Nova Scotia, Prince Edwards Island och New Brunswick. Sedan den federala rösträtten genomförts torde väl endast vara en kort tidsfråga, när även dessa stater skola göra sina kvinnor röstberättigade till sina lagstiftande församlingar.

I och med den nu antagna lagen i Canada ha kvinnorna erhållit rösträtt till centralparlamentet såväl hemma i det engelska moderlandet som även i samtliga engelska självstyrande kolonier utom Syd-Afrika och Newfoundland.

Kvinnliga läroverkslärare.

En kungörelse angående den av riksdagen medgivna rätten för kvinna att utnämnas till lektor och adjunkt vid högre allmänt läroverk har nu utkommit och träder i kraft den 1 oktober i år. Dock må ingen före den 1 jan. 1919 tillträda sådan befatning.

MARGRETE VULLUM.

†

En av de kvinnor, som genom sin insats och sitt väsende bidragit att ära sitt kön är död, fru Margrete Vullum. Hon dog i Danmark, där hennes far var den bekante skandinaviska ministern Orla Lehmann, och där hennes söner i ett första äktenskap äro diktaren Helge Rode och inrikesministern Ove Rode, men hon har verkat och levat sin mesta tid i Norge, dit hon kom på 70-talet som politikern Erik Vullums hustru. Hon var vid sin död 72 år gammal.

Vi citera några karakteristiska ord om henne, skrivna av en annan bemärkt kvinna, Norges biografencensor, fru Fernanda Nissen.

"Hennes kärlek till ett land, yttrade sig först och främst i en brinnande håg att göra landets folk till fria, självständiga och friska människor.

Upplysning och frihet, det var hennes två heliga ord och hon visste att ett fritt, upplyst folk har verkningsförmåga utöver sina egna landamären och allt själsarbete är en insats som göres för hela mänskligheten, därför föll det sig för henne naturligt att arbeta med hel glädje där hennes plats var. — — —

Är en kvinnas sinne vaket, finner hon alltid sitt verkningsfält och Margrete Vullum verkade och blev känd över hela Norge. Både genom sina gifta och långa uppehåll i olika trakter och genom de tusentals agitations skrifter som hon på egen bekostnad sände ut över landet.

Det var hon som gav medel till utgivande av Historisk inledning till grundlagen av Ernst Sars och som den Sverdrupsbeundrare hon var, fick hon utgivet en samling av hans tal. På hennes initiativ stiftades den nu så stora Norska kvinnors sanitetsförening och mångfaldiga äro de föredrag hon hållit om de norska koncessionslagarna.

Stortinget beviljade henne i år en liten pension, som hon aldrig ekonomiskt fick någon fördel av, men hon glädde sig över beviljandet.

Pensionen var en hedersgåva till en kvinna, som aldrig stått i någon offentlig ställning, som icke var agitator för någon läras sak, den var ett uttryck för landets tack till en av andens fria arbetare.

Den lilla pensionen skall ha sin verkan för kommande tid och Margrete Vullum skall därigenom också efter sin död hjälpa dem, vilka som hon ha satt upplysning och frihet på sitt banner".

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: VERA V. KRÄMER.

Redaktion och Exp.: 6 Karduanamakaregatan II

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2.50.

Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3.25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Karduanamakaregatan II, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1-4 e. m.

De ungerska kvinnorna ställdes utanför.

Den i svensk press förut omtalade stora författningsreform, som vidtagits i Ungern och som väckte allmän glädje för detta hårt inskrivade lands vidkommande, har, när allt kom omkring, icke blivit fullständig — kvinnorna ha lämnats utanför.

Vad som är mest ägnat att förväna är, enligt Urd, att en stor del av socialdemokraterna, då förslaget om kvinnans rösträtt förkastades av ungerska deputeradekammaren, gingo tillsammans med de konservativa mot reformen. De mera moderata, bl. a. premiärministern dr Werkele och en rad bekanta politici, bland dem greve Karolyi och finansministern Teleszky, talade varmt för kvinnornas sak.

Debatten avlyssnades med spänning och från kvinnorna hade en stark agitation med flygskrifter och möten bedrivits dagarna förut. Men således förgäves.

Det ursprungliga förslaget gick ut på att varje kvinna skulle ha rösträtt, som genomgått fyra klasser i elementarskola eller hade därmed likställd utbildning. Vidare skulle de kvinnor ha rösträtt, som genom kriget berövats sina män och slutligen varje kvinna, som i minst 2 år varit aktiv medlem i föreningar på vetenskapens, konstens och litteraturens område.

Rösträtten förkastades principiellt i utskottet, men omedelbart därefter framlade premiärministern ett sårvtum, som väsentligen gick ut på det ursprungliga förslaget, men hade ett tillägg att varje självförsörjande kvinna, som betalade minst 100 kr. i skatt till staten, skulle ha rösträtt.

Under debatten framlade finansministern ett förslag att kvinnliga familjeförsörjare borde ha rösträtt och skattestrcket sänkas till 20 kr. Ett ännu radikalare förslag gick ut på att varje kvinna, som genomgått 6 klasser i folkskola och som med eget arbete försörjde sitt barn — legitimt eller icke legitimt — skulle ha rösträtt.

Förslaget föll. Beträffande de ungerska männen gick däremot reformförslaget igenom med stor majoritet.

Emellertid ha de ungerska kvinnorna hopp för en nära framtid, ty blott den omständigheten att den nya valreformen tänkts att omfatta även kvinnorna har en del att betyda i ett land sådant som Ungern, där allmän och lika rösträtt hittills aldrig varit en erkänd princip.

Omvalen till landstingen.

Svenska folket tycks ha en outsläckt förkärlek för valtrassel. Under majoritetsvalens tid var det vanligt att det parti, som förlorade ett val, omedelbart började att söka grunda ut någon anledning att få det upphävt eller att få motståndarens sedlar kasserade.

Man hoppades att detta överklagande av valen skulle minska med de proportionella valens genomförande, dels därför att man tänkte sig, att när varje parti får in sina kandidater i proportion till röstetalet skulle lusten att klaga bli mindre, dels därför att man samtidigt införde bestämmelser avsedda att minska anledningen till klagomål. Så bestämdes att vallängden skulle fastställas före valet och att anmärkningar mot den ej finge upptas efteråt. Vidare bestämdes att om på en sedel förekom ett namn på en icke valbar person eller ett, där personen var otvetydigt angiven, så skulle namnet räknas som obefintligt, men sedeln i övrigt vara giltig.

Därmed borttogos de förut vanligaste anledningarna till klagomål, men tyvärr har det kommit nya i stället, och sedan valmännen blivit mer hemmastadda med de proportionella valen och räknat ut att det även med dem kan vara utsikter att förtjäna på överklagande har det gamla valtrassel börjat flörera igen.

Nu är det de minutiösa bestämmelserna till valhemlighetens bevarande (om sedlarnas avgivande, förseglande och avsändande till vederbörande myndighet), som vålla de största svårigheterna, och då det vid de proportionella valen oftast endast behövs att ett fåtal sedlar kasseras för att dessa skola kunna inverka på valets utgång, kan en hel valkrets få göra om sitt val, endast därför att valförrättaren i en enda kommun begått en liten försummelse.

Allt detta har gjort att vi i år fått omval i ett tjugotal valkretsar efter de i mars förrättade landstingsvalen och så har det uppstått en extra valrörelse i sommarvärmen, något som är både besvärligt och kostsamt för alla partier.

Riksdagen beslöt också inför den utsikten att begära utredning om ändrade bestämmelser i vallagen till minskande av valtrassel, men detta kunde naturligtvis icke inverka på årets omval.

Vi kvinnor böra emellertid med särskilt intresse följa landstingsvalen, då de bestämma Första kammarens sammansättning, och det är Första kammaren som vägrar oss vår rösträtt.

Nu mera är tyvärr partibundenheten så stor, att oss veterligt under de se-

nare åren ingen enda högerman röstat för kvinnans rösträtt, varför vi torde kunna räkna så, att högermännen äro motståndare, men de frisinna och socialdemokraterna vänner till vår rösträtt. Bondeförbundarna gå nog i detta fall i regel med högern.

Marsvalen till landstingen inneburo en förskjutning åt vänster, så att om Förstakammarval skulle ha förrättats i alla landsting omedelbart därefter, högern troligtvis fått antalet mandat minskade med fem. Uppgiften är inte alldeles tillförlitlig då en del mandat skulle berott på lottning. Av vänstermandaten ha en del övergått från de frisinna till socialdemokraterna, vilka vunnet mest på valen. Största intresset erbjuda de kretsar, där val till Första kammaren skola äga rum i år och nästa år, således innan några nya landstingsval företagas. Såväl i Örebro län som i Västernorrlands, vilka båda välja i år, torde ett mandat övergå från högern till socialdemokraterna, däremot förlora nästa år de frisinna i Värmlands län ett till högern.

Någon synnerligen stor inverkan ha omvalen på grund av överklagandet icke haft. I ungefär hälften av kretsarna, där omval ägt rum, har ställningen blivit oförändrad, medan i en del kretsar högern tagit platser från vänstern och i andra vänstern från högern. Omvalet i Stångenäs härad, Bohus län, torde dock medföra en förlust av ännu ett högermandat i Första kammaren nästa år.

Första kammaren utgjordes år 1918 av 88 höger och 62 vänster (varav 45 frisinna och 17 socialdemokrater). Redan nästa år kommer högern troligen att mista två mandat. Förskjutningen åt vänster ha således börjat och högerns övervikt är dock icke så stor. Vid nästa landstingsval år 1920 kan man dessutom hoppas på en ännu större ändring. Ty högerns övervikt i Första kammaren beror på den graderade skalan, men penningvärdets fall medför att röstetalen ökas för de mindre inkomsttagarna, medan den övre gränsen, 40 röster är oförändrad, varför Första kammaren som högerns borg icke längre är så bergfast. Vore det då ändå inte en klok politik för högern att visa moderation, medan den ännu är i majoritet och därigenom bevara sitt inflytande.

Men ingen fråga är så mogen som kvinnans rösträtt. Uppskov med den skadar inte allenast kvinnorna och landet i sin helhet. Det skadar även högern själv.

Gulli Petrini.

En lucka i barnalagarna.

De nya barnalagarna av år 1917 sökte på ett mera effektivt sätt än tidigare tillförsäkra utom äktenskap födda barn det kontanta underhållsbidrag, som enligt svensk lag alltid tillkommit detsamma, från den av föräldrarna, som icke har barnet i sin vård. Som regel är det fadern, det här gäller, och ingenting var vanligare än att han underlät att betala bidraget, och att då modern gjorde försök att komma åt det på exekutiv väg, vederbörande visade sig sakna andra tillgångar än gängkläder och möjligen arbetsredskap, vilket vanligtvis icke är utmätningbart. Den nya lagen medger införsel i barnafaderns lön, så att arbetsgivaren är skyldig att innehålla en viss del av lönen för att tillställa den utmätningssmannen, som å sin sida sänder beloppet till barnavårdsman eller den som har vård om barnet. Underlåter arbetsgivaren att göra detta blir han själv betalningsskyldig.

Under det något mer än ett halvår, som lagen varit i kraft, har det nu visat sig, att det finns en bestämd kategori av barnafäder, som fortfarande kan slingra sig undan betalningsskyldigheten, nämligen de som ha sin utkomst hemma hos föräldrarna genom att hjälpa till med jordbruksarbetet, de s. k. hemmasönerna, eller med annan affärsverksamhet. Större delen av dessa finnas på landet, men de äro visst icke heller okända i städerna, och de begagna, med föräldrarnas tillhjälp, regelbundet sin ställning till att undandraga sig varje betalning av underhållsbidrag åt sina utom äktenskap födda barn. Härtill behövs endast, att fadern intygar, att sonen ej hos honom åtnjuter någon avlöning; de exekutiva myndigheterna stå då fullkomligt maktlösa.

Alltså, om en fattig torparson tjänar som dräng hos en välbärgad bonde, kan underhållsbidrag till hans utom äktenskap födda barn uttagas genom införsel i hans kontanta lön; bondens egen hemmavarande son slipper däremot undan, emedan han icke har någon "lön", endast underhåll in natura jämte nödiga fickpengar.

I slutet av juli månad d. å. inlämnades till riksdagens justitieombudsman av Arvika Inkassobyrå en skrift jämte bilagor, däri påvisas "behovet av lagändring, så att söner till förmodna föräldrar måtte av sin avlöning kunna äläggas införsel till gäldande av ådömt underhåll för barn avlade utom äktenskap med fattiga flickor".

Av bilagorna framgår att vederbörande barnafäder, en hemmansägareson i Vik, Värmland, genom utslag av Jösse häradsrätt 29 maj 1916 förklarades skyldig att till barnets moder varje månad utbetala 10 kronor till barnet uppnått 15 års ålder. Genom nytt utslag 3 juni 1918 ökade häradsrätten bidragsbeloppet på grund av "ändring i de förhållanden som härvid varit avgörande" till 15 kr. i månaden. Som betalning icke ägde rum, begärdes införsel i barnafaderns löneinkomster, men sådan införsel har icke kunnat meddelas, enär gäldenären, vilken visst hemma hos sin fader, icke enligt närlagda intyg åtnjuter någon bestämd betalning för sitt arbete.

Detta fall är ingalunda enastående. Redaktionen av Rösträtt för Kvinnor känner för sin personliga del tre alldeles likartade fall, därav två likaledes gäller hemmasöner, det tredje sonen till en handlande i Stockholm. Med nu tillgängliga lagliga medel torde ingen rättelse här kunna vinnas; utan en lagändring stå vi fortfarande maktlösa gent emot dessa utslag av bristande ansvarskänsla. Det vore mycket önskvärdt ifall justitieombudsmanen i sin nästa ämbetsberättelse ville fästa regeringens och riksdagens uppmärksamhet på detta förhållande.

De engelska kvinnornas valbarhet.

Vallagens oklarhet föranleder försök att skapa prejudikat.

De engelska kvinnorna se sig nödsakade att vidtaga en ny aktion för att skaffa sig valbarhet, ty den nya lagen om kvinnornas rösträtt är så pass oklar, att den på sina håll tolkas så, att kvinnorna väl ha rösträtt, men icke äro valbara.

För att bringa frågan till en bestämd lösning lät miss Nina Boyle ställa upp sig som parlamentskandidat i Keighley. Olyckligtvis voro hennes papper icke i sin ordning, varför hon måste draga sig tillbaka, men valbyrå förklarade att i annat fall intet hinder mött för hennes uppställande som kandidat till valen.

Tre kvinnor hava ånyo upptagit saken på samma väg, d. v. s. låtit upp-

ställa sig och blivit accepterade som valkandidater. De äro miss Mary Macarthur, sekreterare i kvinnornas fackföreningsrörelse och uppställd av arbetarepartiet, miss Margaret Bondfield, den första kvinnliga medlemmen av fackföreningskongressens parlamentskommitté, och slutligen mrs Philip Snowden, arbetarepartiet, bekant talare och även känd i Sverige sedan den stora rösträttskongressen här.

Enligt ett senare meddelande skulle nu blott mrs Snowden kvarstå som demonstrationskandidat.

Dessa kvinnor ha alltså tills vidare kunnat utan hinder ställa upp sig till val. Frågan blir sedan — förutsatt att de över huvud bli valda — huruvida de mottagas i parlamentet. Förinnan en kvinna blivit antingen mottagen eller vägrad tillträde till parlamentet, vinner ingen klarhet i den betydelsefulla frågan.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst

renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Provert. landsorten sändas gratis o. franco

Frågan är, hur lagen skall kunna ändras, så att nu nämnda missförhållande avhjälps. Jag vet egentligen ingenting som hindrar att i här omtalade fall, då en vuxen son går hemma hos föräldrarna och arbetar i deras bedrift, helt enkelt göra föräldrarna direkt ansvarsskyldiga, naturligtvis med rätt för dem att avräkna beloppet från det underhåll eller det arv, som de eljest låta komma sonen till del. Därmed skulle denna speciella lucka i lagen vara fylld. Föräldrarnas ansvarsskyldighet kunde också mycket väl utsträckas jämväl till de fall, då vuxna barn av dem åtnjuta underhåll för utbildning eller gå hemma utan att ta sig något för.

Emellertid torde detta ingalunda vara tillräckligt. Hur väl man täpper till luckor i lagen, kommer det ändå alltid att finnas en stor mängd fall, där de barn det här är fråga om — och för resten andra barn också — bli utan det underhållsbidrag, som lagen velat tillförsäkra dem. Då den underhållsskyldige dör eller insjuknar eller går arbetslös eller själv ligger fattigvården till last, säger det sig själv att hans barn, de vare födda inom eller utom äktenskap, bli hänvisade enbart till moderns förvärvsmöjligheter. Mödrarna göra här underverk ibland, verkliga hjältebedrifter av arbete och självupppoffring, och det räcker ändå icke till; barnen få halvsvälta och halvfrysa, de gå utan tillsyn, de sättas själva till förvärsarbete i en ålder, då varken deras kroppar eller själar äro mogna för ansträngt arbete, och de ta skada såvill till kroppar som till själar.

För allt detta finnes det bara en hjälp: att det allmänna träder stödjande till och under vederbörlig kontroll men utan fattigvårds verkan hjälper den ensamstående modern, så hon kan draga fram sina barn på ett sätt, som både dessa och samhället kan vara betjänt med. Så sker i Norge och i Danmark; det finnes intet som helst skäl, varför det icke skulle kunna ske jämväl i Sverige. I det uttalande som centralstyrelsen för L. K. P. R. i januari 1917 gjorde med anledning av den då väntade ggl. propositionen angående lag om barn utom äktenskap ha också förskott ur allmänna medel till barn som därav vore i trängande behov upptagits som allra första önskemål bland åtskilliga andra. K. M:t vågade dock lika litet som lagberedningen föreslå utbetalning av dylika förskott, och de motioner i ämnet som väcktes vid 1917 års riksdag ledde ej heller till något riksdagens beslut i positiv riktning. Detta är emellertid ett område, där vi få vara beredda på att återkomma igen och igen, tills det slutligen lyckas.

Orsaken varför det sitter så hårt åt att få denna reform genomförd är naturligtvis, att kommunerna, vilka denna förskottering skulle åligger, anse sig icke ha råd till denna utgift. Det är möjligt att de svenska kommunerna äro fattigare än de danska, men de äro helt säkert icke fattigare än de norska, som dock fått vidkännas sådan förskottering nu under många år. Vid Dansk Kvindesamfundets årsmöte 13—14 juni 1918 diskuterades frågan: "På vilka vägar bör staten (d. v. s. det allmänna) underlätta försörjningsskyldigheten?" och där framkom ett uppslag, som kanske kunde vara att taga vara på för att skaffa pengar till detta ändamål. Diskussionens inledare, kontorschef landstingsman K. K. Steincke, föreslog nämligen, att i framtiden intet barn skulle kunna ärva mer än 1/2 av föräldrarnas efterlämnade egendom; vad som måtte bli över skulle tillfalla en kommunens barnavårdsfond, ur vilken bidrag skulle utgå till barn, vilkas föräldrar eller mödrar icke vore i stånd att underhålla och uppfostra dem tillfredsställande.

Så som detta förslag föreligger, tror jag för min del icke att det är använd-

Den federala röststrätten i Förenta Staterna uppskjuten.

Från Amerikas Förenta stater äro nyheterna tyvärr ej så gynnsamma som från Canada. Den amerikanska senaten har nu ajournerat sina sammanträden över sommaren utan att ha behandlat den kvinnliga röststrättspropositionen, som antogs av representanternas hus 10 januari d. å., samma dag som överhuset i England antog den stora engelska författningsreformen.

Även inom senaten behöves för att en grundlagsändring skall vara antagen 2/3 majoritet, och det är denna majoritet, som icke kunnat skaffas. Det har fattats två röster. Under hela våren ha ansträngningar gjorts att skaffa dessa två röster, och flera gånger har man trott, att nu skulle det lyckas. Den 10 maj sattes frågan på dagordningen, alla dess vänner inom senaten, vilka voro frånvarande, kallades till Washington pr telegraf, mrs Catt och övriga ledande röststrättskvinnor foro dit för att vara närvarande vid överläggningarna — och så i sista stund återtog propositionen från programmet — de två rösterna fattades fortfarande.

De amerikanska kvinnorna ha dock den glädjen, att motståndet mot kvinnornas politiska rösträtt icke går efter partilinjor. Inom båda de stora partierna väga anhängare och motståndare nästan jämt. Det är ej heller så, att alla sakens motståndare äro emot kvinnlig rösträtt i och för sig. En hel del äro endast motståndare mot dess införande på federal väg; de anse att detta är ett ingrepp i de enstaka staternas rätt, och i synnerhet senatorerna från en del av söderns stater ha aldrig kunnat glömma att på sin tid negrernas rösträtt påtvingades dessa stater på federal väg. Nu vilja de ej vara med om att även negerkvinnorna på samma sätt skola bli röstberättigade.

Orsaken varför frågan icke fick gå till omröstning utan ströks från programmet var att den då ännu kan komma till omröstning i senaten under hösten och intill mars 1919. Har den däremot verkligen avslagits, kan den ej åter upptagas av senaten, förrän den ännu en gång gått igenom i representanternas hus. Vi kunna alltså ännu ha någon förhoppning om att det under hösten och vintern skall lyckas att erhålla de felande rösterna och få frågan antagen. Den är ej i hamn ens därmed, utan går sedan till de enstaka staterna; först i fall den antages jämväl av 1/2 bland dessa ha alla Unionens kvinnor verkligen erhållit den politiska röststrätten.

bart. Det tyckes exempelvis alldeles upphäva testamentsrätten, vilket väl ändå knappast vore önskvärt. Men idén kan vara värd att tänka på ändå. Om man exempelvis i varje kommun upprättar en sådan barnavårdsfond och ger den jämte bröstarvingar en laglott i den hälft av en arvlättares dödsbo, som är undantagen från arvlättares fria dispositionsrätt, då bröstarvingar finnas, samt rätt till exempelvis 1/10 av barnlösa arvlättares bo, så skulle detta bli fullt tillräckligt att med tiden tillförsäkra vart enda barn i landet en uppfostran efter dess anlag och möjligheter. Minst hälften av till dessa fonder influtna medel borde fonderas, så att endast räntorna därav finge användas, och då fonderna växt sig stora nog, kunde deras användning utsträckas till förbättrande av kommunens skolor och andra för barnen nytliga ändamål.

Lagberedningen skall denna höst ta itu med revisionen av vår ärvdabalk; det är mera än väl behövt att K. M:t även nu adjungerar fru Broomé eller en annan lämplig kvinna, som inom beredningen kunde bevaka samhällets intressen, då det gäller arvsrätten. Och allra först i betraktande borde komma samhällets fattiga barn.

Anna Wicksell.

Främmande lands kvinnörörelse.

Spaniens kvinnor vakna.

I Spanien har kvinnornas rösträttsrörelse gått långsamt framåt men nu har en förändring inträtt, kvinnorna ha livligt följt de senaste valen och ha månader i förväg arbetat på att sätta sig in i politiska frågor.

Orsaken ligger nära till hands. Kriget har här som överallt gjort det fruktansvärt dyrt att leva och då kvinnorna plötsligt funnit sina barn och sig själva på svältgränsen, ha de helt naturligt börjat fråga efter orsaken. Man ser samma förändring, hur den kriget åtföljande hungern väcker människorna till reflexion, och även hos kvinnorna i det spanska Sydamerika, enligt vad de amerikanska kvinnotidningarna kunna vittna om, visar sig ett alltmer växande intresse för offentliga angelägenheter.

Indiens kvinnor och den politiska nydaningen.

Indiens statssekreterare, mr Montagu, har efter en flera månaders vistelse i Indien delgivit engelska underhuset en försäkran för indiska regeringens vidkommande rörande en ökad sammanslutning av hinduer på alla områden för att bidra till ett gradvist växande självstyre i Indien som en odelad del av brittiska väldet. Den engelska kvinnorörelsens representanter ställa frågan: Vad ämnar regeringen göra vis å vis kvinnorna i Indien i samband med detta självstyre? och Indiens kvinnor instämma i frågan.

Sålunda har till mrs Henry Fawcett ingått skrivelser från två olika indiska kvinnogrupper i saken, en skrivelse från en indisk kvinnodeputation till statssekreteraren och en annan från sekretariatet av "The Womens Indian Association" i Adyar i Madras. I den första skrivelsen understrykes vikten av upplysning, men också de indiska kvinnornas önskan att få dela det politiska ansvaret. De bedja att få räknas med, när det är tal om "folket". Den andra skrivelsen understryker i ännu värtaligare ordalag behovet av politisk frigörelse.

"De indiska kvinnornas ställning är otillfredsställande, även om man bortser från skillnaden på öster- och västerländsk uppfattning, heter det bl. a. Indiens kvinnor ha redan börjat kämpa för upplysning, äktenskapsreformer etc. och jag kan försäkra de engelska kvinnorna, att de äro lika dugliga, lika begåvade, lika villiga att bistå i alla verk för mänsklighetens bästa som andra kvinnor i världen och dessutom äro i besittning av en anda av självupppoffring, som övergår vad andra nationers kvinnor äro i stånd att ge. Jag är i tillfälle att väl veta och hava reda på hur kvinnor i alla delar av Indien tänka och känna, då jag reser omkring med min make och håller föreläsningar och på varje plats vi besöka, håller kvinnomöten och kommer i beröring med kvinnor i stad och by. Även har den sammanslutning, vars sekreterare jag är, filialer i alla delar av Indien och talrika medlemmar. Överallt förefinns en stark åtrå efter upplysning och efter att få tillåtelse att taga del i landets liv, en visshet om att de som kvinnor äro mäktiga att bidra till nationens väl om det ges dem tillfälle därtill. Jag bör nämna att männen i detta land ha föga kännedom om vad kvinnorna tänka och känna om dessa ting, då det icke är brukligt att de båda könen samtala med varandra och utbyta av tankar, även bland nära anhöriga, är sällsynt."

Båda de kvinnor som skrivit dessa brev hava vänt sig till de män, som anses som ledare av den politiska rörelsen i Indien, men hava icke rönt någon sympati för ett samarbete. Där emot hava kvinnorna rönt uppmuntran i och med en stark vädjan för de-

Elegant

kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till

Orgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

ras politiska frigörelse, som kan läsas i en bok "Indien i ett övergångsstadium" av Aga Khan, Ismaili muhammedanernas överhuvud. Ett kapitel i denna bok pläderar i kraftiga och initierade ordalag för kvinnornas likställighet med männen. Han påpekar här en massa sociala missförhållanden, särskilt barnäktenskapen, som kvinnorna, om de hade medborgarrätt, skulle kunna avhjälpa och det har sin stora betydelse att se, hur han grundar sina krav att kvinnorna från början må givas plats i väljarkåren på nationella och icke enbart feministiska grunder.

Kvinnorna i de brittiska självstyrande kolonierna.

Under det nuvarande kriget ha de brittiska självstyrande koloniernas kvinnoföreningar sammanslutit sig till en samorganisation, British Dominions Woman Suffrage Union. Denna organisation höll sitt tredje tvåårsmöte i London under juni och behandlade en hel rad av kvinnofrågor. Resolutioner rörande kvinnornas tillträde till statens ämbeten ävensom valbarhet till de olika parlamenten, lika lön för lika arbete, mödrarnas likställighet med fäderna gentemot äkta och fädernas likställighet med mödrarna gentemot oäkta barn, gifta kvinnors nationalitet,stitutionslagstiftningen, undervisning i sexuell hygien m. fl. ämnen antogs enhälligt eller så gott som enhälligt.

Enhälligt och med entusiasm antogs likaledes ett önskemål, att ifall det skulle bildas en federation mellan England och dess självstyrande kolonier, lika rösträtt för män och kvinnor måtte antagas som en grundläggande princip inom federationen.

Preussen förkastar kvinnörörelsen.

Vid andra läsningen av den kvinnliga rösträttsbillen i preussiska riksdagen framkom socialdemokraten Braun med förslaget att kvinnorna skulle beviljas rösträtt vid 24 års ålder.

Förslaget förkastades med 421 röster mot 22. Av de 22 voro 10 socialdemokrater och 12 polacker.

Kvinnorna i det judiska Palestina.

I den nya judiska stat som skall upprättas i Palestina, kommer icke att behövas någon kvinnlig rösträttsrörelse. Lika rösträtt för män och kvinnor är där av dem, som skola reorganisera det judiska samhällslivet, redan accepterad som en självfallen sak.

Redan före krigets utbrott hade lika rösträtt vunnit fast fot i Palestina, kravet har i själva verket funnits allt ifrån början av den nuvarande judiska koloniseringen på 80-talet.

Detta drag är f. ö. karakteristiskt för den zionistiska rörelsen över hela världen, kvinnorna rösta helt självfallet med på de internationella kongresserna och de nationella sammankomsterna.

Civil värnplikt även för kvinnor i Finland.

Finska lantdagen har antagit en lag om allmän arbetsplikt. Enligt denna skall varje finsk man och kvinna från sitt 18 till sitt 56 år vara pliktig att utföra — med vissa begränsningar — arbeten för jordbruket och landets försvar. Regeringen kan avbryta såväl enskild som statsliga sysselsättningar för att för den åsyftade tiden utkräva den arbetsplikt som är nödvändig i enlighet med den nya lagen.

Den frivilliga pensionsförsäkringen.

Delvis ur »Meddelanden från Kungl. Pensionsstyrelsen».

Genom den av Kungl. Maj:t den 14 juni 1917 utfärdade lagen om ändrad lydelse av 7 och 34 paragraferna i pensionsförsäkringslagen har från och med 1918 års ingång den på frivillig inbetalning av pensionsavgifter grundade försäkringen underkastats en omläggning som väl torde vara värd beaktande av »Rösträtt för Kvinnors» läsekrets.

De nya bestämmelserna innehålla i huvudsak följande.

Den frivilliga försäkringen är av två slag: enskild försäkring och gruppförsäkring.

I. Den enskilda försäkringen.

För varje till arbete icke varaktigt oförmögen svensk person må från hans födelse till och med det kalenderår, under vilket han fyller 66 år, avgifter inbetalas intill ett sammanlagt belopp av 100 kronor under varje kalenderår. Högre avgift kan med Pensionsstyrelsens medgivande efterprövning i varje särskilt fall få erläggas, dock med den begränsning att det antal kronor, som utgöres av dylik avgift jämte tidigare inbetalningar, icke får överstiga 50 gånger det antal levnadsår, som personen fyller året efter det, då avgiften skall erläggas.

Den enskilda försäkringen medges i två olika former: *försäkring utan avgiftsaterbetalning* och *försäkring med avgiftsaterbetalning*. Den senare innebär att vid den försäkrades död återbetalning sker av varje erlagd avgift med avdrag av den del av eventuellt utbetalad pension, som, oavsett förhöjning genom statsbidrag, svarar mot den erlagda avgiften.

För vinnande av delaktighet i den frivilliga försäkringen göres anmälan å postanstalt, varvid anmälningsformulär ifylles och försäkringsbok erhålles.

Vid varje avgiftsinbetalning skall uppgivas, huruvida inbetalningen avser försäkring utan avgiftsaterbetalning eller försäkring med avgiftsaterbetalning.

Storleken av den pension, vartill inbetalade avgifter berättiga, framgår av särskilda av pensionsstyrelsen utfärdade tariffer, ur vilka några exempel här nedan anföras:

Vid försäkring utan avgiftsaterbetalning erhålles i pension vid varaktigt oförmåga till arbete (dock ej före fyllda 15 år och senast från fyllda 67 år) för varje erlagd avgiftskrona:

När avgift erlaggs vid under kalenderåret uppnådd ålder av:	Pensionsbelopp för man:	Pensionsbelopp för kvinna:
0 år	Kr. 1:57	Kr. 1:04
10 "	0:99	0:66
15 "	0:81	0:54
18 "	0:71	0:47
25 "	0:53	0:36
32 "	0:40	0:28
40 "	0:29	0:22
50 "	0:20	0:16
66 "	0:11	0:11

(Pensionsstyrelsens tariffer upptaga varje år från och med 0 år till och med 66 år.)

Därest varaktigt oförmåga till arbete inträder före slutet av tredje kalenderåret efter det en avgift erlaggs, utgår för varje krona av sådan avgift pension, oavsett förhöjning genom statsbidrag, endast med 0,11 kronor, därest ej pensionsstyrelsen prövar avgiften, helt eller delvis, böra medföra pension med i tabellen angivet belopp.

Vid försäkring med avgiftsaterbetalning vid dödsfall bli pensionsbeloppen för varje erlagd avgiftskrona något lägre, cirka 10 proc.

II. Gruppförsäkringen är avsedd för försäkring av samtliga till en viss grupp anslutna personer, exempelvis personal hos en kommun, vid en industriell anläggning o. d. För att sådan

försäkring skall kunna erhållas, fordras att samtliga till gruppen anslutna personer försäkras efter samma grunder. I det skriftliga avtal som vid sådan försäkring skall ingås med Kungl. Pensionsstyrelsen skall ingå bestämmelse angående ålder vid pensionsrättens inträdande, avgifternas högsta belopp m. m.

Bidrag av statsmedel till den frivilliga försäkringen utgår numera så att av pensionsbeloppet varje del som motsvarar under ett kalenderår erlagda avgifter intill sammanlagt 30 kr. höjes med en åttodel.

Vid den uppskattning av den egna inkomsten som måste verkställas när såväl *avgiftspension* som *pensionstillägg* vid uppnådda 67 års ålder, eller tidigare om varaktigt arbetsförmåga inträtt, sökes, går ett pensionsbelopp av intill 300 kr. som erhållits genom frivillig försäkring fritt från uppskattning, under det att motsvarande belopp av annan inkomst utgör endast 50 kr.

Alla inbetalda avgifter gå till den stora gemensamma pensionsfonden men genom den frivilliga försäkringen inbetalda belopp räknas likväl för sig och man förutsätter att om föreskrivna avdrag överskott uppstår, detta skall komma de försäkrade till godo i form av förhöjning å pensionerna.

I övrigt gälla i avseende å den frivilliga försäkringen i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring.

De ändringar som nu vidtagits i avseende å den frivilliga pensionsförsäkringen äro den ovan anmärkta uppdelningen till trots likväl uppenbara förbättringar och det är att hoppas att med den goda ränta som numera kan påräknas å insatta medel och det avsevärda tillägg som dessutom erhålles av statsmedel denna försäkringsform skall komma att flitigt utnyttjas av alla och envar. Föräldrar, husbönder eller andra ha genom den frivilliga pensionsförsäkringen ett utmärkt medel att säkerställa sina barns, tjänares m. fl. framtid. Utförliga redogörelser erhålles genom små tydliga meddelanden i kalenderformat, som kunna fås genom pensionsnämnderna m. fl.

Å andra sidan måste framhållas såsom högst beklagligt, att bland de många ändringar som sedan pensionslagens genomförande redan vidtagits ännu ej något blivit gjort för att få de uppenbara orättvisorna mot kvinnorna ändrade. Man har i stället vid den genomgripande omarbetning som den frivilliga försäkringen nu genomgått såsom enda uppdelning av svenska folket i riskklasser vidhållit uppdelningen efter kön. Kvinnorna skola även här och allt fortfarande straffas för sin längre livslängd och för en sjuklighet som är påstådd men ej bevisad annat än genom siffror som enligt kvinnornas förmenande äro beroende på helt andra orsaker. Detta måste alltid förefalla oss som en orättvisa, en grymhet och en stor otacksamhet från de bestämmande människens sida, särskilt gentemot mödrarna som så ofta in i ålderdomens sena dagar genom sina omsorger och försaker hälla samman ett hem för sina barn — särskilt för sina ogifta söner. Det är ett känt faktum att när modern blir verkligt, faktiskt oförmögen till arbete, det oftast är hos en dotter, gift eller ogift, som hon finner sin slutliga fristad.

G. K-g.

Lika lön för lika arbete.

De kvinnliga Londonkonduktörernas kamp för rättvisa.

I London ha de kvinnliga omnibus- och spårvagnskonduktörerna etablerat strejker i ganska stor omfattning. De kvinnliga konduktörerna ha begärt en förhöjning i veckoavlöningen på 5 shil-

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

Vad har hänt sedan sist?

En historisk dag i danska riksdagen var den, då Folketingsmannen fru Elna Munch höll sitt första anförande, en dag, då för första gången i danska riksdagens historia en kvinna stod i talarstolen.

Det var ett lagförslag om lönerna för lärarekrafterna vid de av staten övertagna högre flickskolorna i huvudstaden, som kallade upp talaren. Klart och lugnt och med en stillsam saklighet, vittnar den danska pressen, en saklighet, som det icke var fritt åt åtskilliga av de manliga riksdagsledamöterna imponerades av, redogjorde fru Munch för sin syn på en del detaljer i det föreliggande lagförslaget.

Med aktning och respekt lyssnade man på henne och fann att hon hade något att säga i sak och att hon icke förlorade i skicklighet på att stå i talarstolen. Det var ju helt naturligt. Lika naturligt blir det den dag den svenska riksdagen upplever samma nyhet för första gången. En dag som vi då dock fått kämpa så mycket längre för än de flesta andra nationers kvinnor.

En framstående kraft i den norska kvinnorörelsen är död, fröken Kaja Geelmuyden i Kristiania. Hon har i 20 år haft anställning i Kristianias magistrat, där hon ledde legatkontoret med stor kapacitet och ett levande intresse för de fattiga och gamla. Hon var ledarinna för Kvindernas Vælgerforening och i övrigt livligt intresserad på många områden.

Valen i Holland till Andra kammaren har bragt det liberala partiet stora förluster, det har nu blott 6 representanter mot 21 förut. Den nya kammaren räknar hela 17 partier. Holländska riksdagen har nu fått sin första kvinnliga medlem, socialdemokraten fru Groeneweg.

Den äldsta kvinnliga fil. doktorn i Norden, fru Anna Hude i Danmark, fyllde nyligen 60 år.

Vid segelregattan i Tönsberg vann fröken Sissy Christoffersen första priset. Ingen kvinna har förut varit pristagare i en norsk segelregatta.

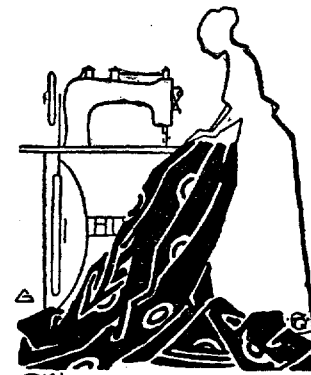
En kvinnlig länsman, fröken Stolpe, har blivit utnämnd i Norge.

Arbetet ute i landet.

Inför Flens F. K. P. R. höll den 4 juli pastor Gunnar Vall ett föredrag över ämnet »Kristna synpunkter på kvinnorörelsen». Han visade hur Kristus ställer man och kvinna på samma plan, vid köttet möter oss kvinnan, uppståndelsens hemlighet röjes först för kvinnor och Paulus säger: Här är varken jude eller grek, man eller kvinna, alla äro vi ett i Kristus Jesus. Det tempel ett hem bör vara, framhöll talaren uppstår först när den kvinna, mannen räckt sin hand, blir honom jämbördig utåt. Talets slutledning blev denna: Från rent kristlig synpunkt skall modern ha samma makt som fadern. Det såg annorlunda ut om kvinnan hade haft samma

lings, varigenom deras lön skulle komma att uppgå till samma storlek som männens. I denna sin kamp ha de haft understöd av männens fackförening i yrket.

Trots att kvinnorna under kriget visat sig kunna sköta männens arbete som män, och trots att de behövas och allmänt antagas i dessa manliga yrken, vill man sätta dem tillbaka, då det gäller betalningen för samma arbete. Att kvinnorna icke låta sig nöja härmed, utan beslutsamt hävda sin rätt till lika lön för lika arbete, är av stor betydelse för deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Deras uppträdande tycks även vittna om en berömvärd och för de ofta mera oprövade kvinnorna icke vanlig solidaritet.

Husqvarna
Sylmaskiner

BÄSTA SVENSKA FABRIKAT

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.
SÄLVES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

makt som mannen. Kvinnan skall ha samma makt, icke i trots av att hon är kvinna, utan just emedan hon är det. Från kristen synpunkt måste vi se saken så: Vi äro alla till för att uppbygga Gudsriket på jorden, icke männen ensamma, icke kvinnorna ensamma utan med Gud och hand i hand.

Motala F. K. P. R. har under det gångna halvåret varit livligt verksam. Sammanlagt hava hållits 7 styrelse- och föreningsmanträden med samkväm och med gediget program. På februarimötet redogjorde ordföranden, fröken Häckner, för centralstyrelsemötet. Den 20 mars firades Englands kvinnors rösträttsseger med uppläsning av föredrag etc. Ett följande sammanträde bjöd ordföranden på »En resa genom Sverige» med skioptikonbilder. Den 2 juni hade föreningen en av sina stora dagar. Rösträttssexpet av Gulli Petri gav på Motala teater. Stämningen röjde varmt förståelse samt tog sig uttryck i applåder för även öppen ridå och mycket blommor. På mångas begäran upprepas sexpet i höst.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 1 juli ett större föreningsmöte med avskedsfest för sin avgående sekreterare, folkskollärarinnan fröken Anna Jönsson, som nu flyttar från staden. Fru Hedvig Nilsson tackade för de gångna årens arbete samt överlämnade å föreningens vägnar Fredmans epistlar i praktband. Sedermera hyllades fröken Jönsson med flera tal samt med blommor och sång. Till sist tolkade föreningens ordföranden den djupa saknad, som rösträttsföreningen kommer att känna vid genom förlusten av sin avhållna sekreterare.

Rösträtt för Kvinnors

trettonde nummer för 1918 innehåller bl. a.:

Utanför portarna. Av V. v. K.
Rösträtt åt alla Canadas kvinnor.
Margrete Vullum †.
De ungerska kvinnorna ställdes utanför.
Omvalen till landstinget. Av Gulli Petri.
De engelska kvinnornas valbarhet.
En lucka i barnlagarna. Av Anna Wickell.
Den federala rösträtten i Förenata staterna.
Frammande lands kvinnorörelse.
Den frivilliga pensionsförsäkringen Av G. K-g.
Vad har hänt sedan sist?
Arbetet ute i landet.